

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

Art. I. An spes, etiam ut est informis, sit vera virtus Theologica, à fide &
charitate realiter distincta?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

intelligentiam: unde si purificatio cordis sit effectus fidei, consequens est ut etiam dona intellectus & scientia ipsi correspondent. Quare idem Augustinus in libro de spiritu & littera: *Sed intelligere ut credas, sed crede ut intelligas, intelligentiam enim merces fidei est.*

In huius rei typum, columna quæ ducebat filios Israël, per desertum, erat ex una parte obliqua, & ex alia lucida: quia nimirum fides, quæ nos ad patriam ducit, ex una quidem parte reprobata est, utpote obliqua Dei revelationi innoxia, sed ex alia fulgens ac illuminans, qui scientia & intelligentia dona parit, & secretiora divina sapientia arcana nobis aperit. Quid enim inquit Bernardus super Cantica, non invenit fidem attingit inaccessible, apprehendit ignota, comprehendit inaccessa, apprehendit novissima, ipsam demum aternam suam illo vastissimo sinu circumdedit.

De hac etiam virtute eleganter differit Augustinus scilicet. to. de verbis Apostoli, ubi præcipit ejus effectus sic describit his verbis: Nulla sunt majores divitiæ, nulli thesauri, nulli honores, nulla mundi hujus major substantia, quàm est Catholica fides, quæ peccatores homines salvat, cecos illuminat, infirmos curat, catechumenos baptizat, fideles consolatur, penitentes reparat, justos augmentat, maritimos coronat, virgines, viduas, ac conjuges, casto pudore sanctificat, Clericos ordinat, Sacerdotes consecrat, regum consiliis præparat, in æterna salute cum Angelis sanctis communicat.

DISPUTATIO IX.

De virtute spei.

Ad quest. 17. & quinque sequentes.

Quemadmodum fides est regula intellectus, illumq; continet & moderatur, ne circumferatur omni vento doctrinæ, & ad varias errorum lites ac scopulos illidatur: ita spes est anchora voluntatis, eam firmam & fixam tenens, ne inter procillas & tempestates hujus vite fluctuet, astuq; veluti quodam abreptu humani animus, ab optato cursu deviet, atq; à celsis beatitudinis prosecutione deficiat. Porro hæc virtus non solum præstantissima, & nobilissima est, utpote Theologica, Deumq; immediatè respiciens, sed etiam gratissima, jucundissima, & amœnissima: est enim fidei nostræ alacritas, divinæ dilectionis suavissimus illex, & acutissimus stimulus, vel, ut ait Erasmus, tertia alâ, quæ fragiles animos erigit ad superna; quæ tedium expectationis levigat; quæ præsentis de misericordia judicis, & in divine pietatis visionatur palatio. Spes est quasi pes animæ, cui tota innotitur, quo subsistit, quo incedit, & ad æternam felicitatem progreditur. Tolle spem (addit Zeno Veronenlis) torpet humanitas tota, tollit spem, artes virtutesque omnes cessabunt; tolle spem, interempta sunt omnia. Quid Christianus credit in Christum, si promissum sibi ab eo perpetuæ felicitatis tempus non credit esse venturum: spes (ut bellè ait Chrysostomus) sustinentis est gloria, felicitas patientia, virtutum fomes, laborum triumphus. Spes non solum de præmio seculos, sed præproperè beatos facit, & cœle-

stem gloriam prælibare incipit: hinc Philo Judæus eam vocat, *Gaudium ante gaudium, & possessionis futura inchoationem.* Imò Chrysostomus ait quod illa gloriam inchoat, & sustinendo consumat. Spes deniq; est firmissimum animi nostri fulcrum, & veluti anchora sacra, quæ nutantem animum, & à fluxu rebus quibus inhæret caducum, in procelloso hujus mundi pelago stabilit & obfirmat. Unde Augustinus, *Hanc (inquit) in terram sanctam, tanquam anchoram premisimus, ne in isto mari turbati naufragaremus. Quemadmodum enim de navi, quæ in anchoris est, rectè dicimus quod jam in terra sit, licet adhuc sinuat: sic contra hujus peregrinationis nostre tentationes spes nostra fundata est in illa civitate Ierusalem.* Huic ergo meritò à Poëtis viridis palla datur, quod eâ duce omnia vident, ut bellè annotavit Alcianus.

ARTICULUS I.

An spes, etiam ut est informis, sit vera virtus Theologica, à fide & charitate realiter distincta?

Omissis acceptionibus non Theologicis hujus nominis, spes, in Theologia spei nomine intelligitur aliquando objectum, seu bonum quod speratur: ad Titum 3. *Expectantes beatam spem, & adventum gloriæ magni Dei.* Interdum etiam hoc nomine significatur ille, à quo speratur tale bonum, ut Deus, Psal. 90. *Tu es Domine spes mea:* Psal. 21. *Tu es qui extraxisti me de ventre, spes mea ab uberibus matris meæ.* Aliquando verò, & magis propriè, intelligitur actus ipse quo bona supernaturalia speramus à Deo, ad Roman. 8. *spe salvi facti sumus.* Et quia habitus denominantur ab actibus, aliquis etiam habitus est, qui dicitur spes infusa, 1. ad Corinth. 13. *Tria hæc manent, fides, spes, charitas: quod non de actibus qui transeunt, sed solum de habitibus, qui permanent, intelligi potest.* De spe hoc ultimo modo accepta agimus in præsentia, & inquiremus an talis habitus, etiam prout est informis, & à charitate separatus, sit vera virtus Theologica: Quæ difficultas facile resolvi potest ex dictis disputatione præcedenti de habitu fidei informis: spes enim est simillima fidei; unde familiare est D. Thomæ, exponere spem exemplo, & ad modum fidei, ut videre licet hic quest. 17. art. 6. aliisque in locis, sed maxime quest. 4. de virtutibus, quæ est de spe, art. 1.

Dico ergo primò, spem esse propriè virtutem, licet prout est informis, & à charitate separata, modum ac statum perfectæ virtutis non habeat. Ita communiter docent Theologi contra Durandum in 3. dist. 26. quæst. 1. dicentem spem non esse virtutem, nisi improprie, & largo modo sumptam: quia (inquit) virtus, ex Philosopho, est dispositio perfecti ad optimum; spes autem, cum versetur circa bonum arduum, absens, & nondum possessum, non est dispositio perfecti ad optimum, ut neq; fides, quæ versatur circa Deum obscuro tantum modo cognitum.

Probatur tamen prima pars conclusionis ratione D. Thomæ hic art. 1. quæ potest sub hac forma proponi. Quoties datur aliquis actus bonus juxta regulam legis æternæ, ad quæ potentia non

non est naturaliter determinata, vel proportionata, requiritur in dicta potentia aliquis habitus ad connaturalem ac facilem ejusdem actus elicentiam, qui dicitur virtus, ut in Tractatu de virtutibus in communi ostenditur; si enim potentia esset naturaliter determinata & proportionata ad actum, ex propria sua ratione haberet quiddam requiritur ad connaturalem ejus elicentiam; & sic frustra adhiberetur habitus, qui solum exigitur ad indigentiam potentiae compensandam: Sed sperare Deum ut summum bonum, est actus bonus iuxta regulam legis aeternae; cum sit praeceptum à Deo ut auctore supernaturali: Ergo ad illum actum connaturaliter elicendum, requiritur in voluntate, quae ex propriis viribus ad illum indeterminata & improporcionata est, aliquis habitus supernaturalis, qui dicitur virtus spei Theologicae. Unde

4. Ad fundamentum Durandi dicendum est, quod quando Philosophus dixit virtutem esse dispositionem perfecti ad optimum, sensus est, quod virtus sit dispositio perfecti, id est animae rationalis, ad optimum, id est ad honestum, quod est optimum e tribus bonorum generibus, quia est melius utili & jucundo. Unde ad rationem verae virtutis, non requiritur, quod disponat hominem ad optimum modum operandi simpliciter, & in omni genere (sic enim sola charitas esset virtus) sed sufficit quod disponat ad actum ex genere suo honestum & bonum, atque homini in statu in quo est accommodatum: talis vero est actus spei Theologicae; nam ut ait D. Thomas hic art. 1. ad 3. *Ille qui sperat, est quidem imperfectus secundum considerationem ad id quod sperat obtinere, quod nondum habet; sed est perfectus quantum ad hoc quod iam attingit propriam regulam, scilicet Deum, cujus auxilio innititur.*

Secunda pars conclusionis, quae asserit spem, prout est informis, & à charitate separata, non habere modum & statum perfectae virtutis, patet: Tum quia non ordinatur ad ultimum finem, ad quem virtus perfecta debet ordinari: Tum etiam quia, ut supra dicebamus, de spe informi eodem modo philosophandum est, ac de fide informi, quam disputatione praecedenti ostendimus habere quidem essentiam, sed non statum & modum perfectae virtutis.

5. Dico secundò, spem supernaturalem & infusam verè esse virtutem Theologicam. Ita D. Thomas hic art. 2. Ratio est: quia illa virtus Theologica dicitur, cujus objectum immediatum, & adequatum est Deus: Sed Deus est objectum immediatum & adequatum, tam motivum, quam terminativum, spei infusae & supernaturalis, ut ostendimus articulo sequenti: Ergo illa est virtus Theologica.

6. Dico tertio, spem distinguere realiter à fide, & à charitate.

Prima pars est contra nonnullos hujus temporis haereticos, qui spem cum fide confundunt, & in intellectu constituunt, nihilque aliud illam esse volunt, quam certam & firmam persuasionem futuræ salutis. Sed hic error in Tractatu de justificatione impugnatus est, & manifestè repugnat Apostolo 1. ad Corinth. 13. ubi spem à fide distinguit, cum sic ait: *Nunc autem manent fides, spes, charitas, tria haec &c.* neque enim tria essent, si non distinguerentur. Et ad Hebræos 11. affirmat fidem esse substantiam sperandarum rerum, id est basim & fundamentum spei: Sed manifestum est, basim & fundamentum distinguere

A ab eo cujus basis & fundamentum est: Ergo de fidem à spe. Simili modo SS. Patres illas virtutes distinguunt, dum docent salutis nostrae initium & fundamentum esse fidem, profectum vero spem, culmen denique & perfectionem esse charitatem; sive ut loquitur Augustinus, Christianum fide fundari, spe erigi, charitate perfici. Ex quo etiam liquet, spem esse virtutem realiter à charitate distinctam: quod etiam à posteriori constat, cum in peccatore spes sine charitate maneat. Unde erronea videtur opinio quam tenuit Ocham quodlibet. 3. quaest. 1. nimirum spem non esse quid tertium, distinctum à charitate & fide, sed aggregatum illarum; quia (inquit) sperare, nihil est aliud quam credendo considerare: ex hac enim sententia aperte sequitur in peccatore non manere spem; quod erroneum cenleo.

ARTICULUS II.

Quodnam sit objectum formale quod, seu terminativum spei Theologicae?

Vazquez 1. p. dist. 84. cap. 1. & 3. p. disp. 4. cap. 1. docet objectum formale quod spei Theologicae, esse omne illud quod in potestate Dei continetur, & ab illo sperare possumus, sive naturale, sive supernaturale, sive creatum, sive increatum; sub quo etiam continetur aeterna beatitudo. Illum sequuntur Turrianus, Meratius, & alij ex Recentioribus: sed alij respondent, praeter in Discipuli D. Thomae, asserentes objectum formale quod adequatum spei esse aeternam beatitudinem; bona autem creata ad beatitudinem conducentia, vel quae illam consequuntur, esse objectum duntaxat materiale & secundarium illius. Sed cum duplex sit beatitudo, formalis scilicet, & objectiva; quidam asserunt objectum formale quod spei esse beatitudinem formalem; alij objectivam; alij illud ex utraque integrari; alij denique asserunt beatitudinem objectivam esse objectum adequatum spei infusae, beatitudine formali de connotato, & per modum conditionis ingrediente.

§. 1.

Vera sententia statuitur.

Dico primò: Objectum formale quod, seu terminativum spei Theologicae, est sola beatitudo aeterna, non autem alia bona naturalia, vel supernaturalia, quae à Deo speramus.

Probatur primò ex illo Matth. 6. *Quaerite primum regnum Dei, & haec omnia adjicientur vobis.* Ex quo D. Thomas infra quaest. 83. art. 6. ad 1. infert quod alia non sunt quaerenda principaliter, sed secundariò, nec prout speranda.

Probatur secundò ex illo ad Hebræos 11. *Fides est substantia sperandarum rerum.* id est, res quae attinguntur à fide, est res speranda: Sed solus Deus, qui est beatitudo nostra objectiva, est objectum formale quod fidei; alia vero sunt objectiva duntaxat secundaria & materialia, ut disp. 1. ostendimus: Ergo & spei.

Probatur tertio ratione quam hic art. 2. in corpore S. Doctor innuit: Objectum formale quod, & objectum formale sub quo, seu objectum motivum & terminativum spei Theologicae, debet inter